

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Adolescens Academicvs Svb Institvtione Salomonis

Musart, Charles

Dvaci, 1633

Cap. IV. Compotatio, Ebrietas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49007](#)

Ebrietatis vesania.

14.

Vesani calices quid non fecere :

SYMBOLI EXPLICATIO.

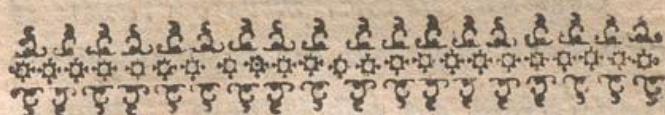
Quodnam hic rursus portentum? Adolescens pampinis frōtem redimitus, thyrso magnum obarmatus, Tigride vechitur, & in suam miser rapitur necem. Quodnā verò est istius insanīæ carpentum? Dolium pro yehiculo, hem? non Adolescens Academicus, opinor, iste est quispiam: sed Bacchi monstrum, aut certe monstruosus Bacchi nepos.

Hoccine est studium Academiæ, hoc philosophi officium? euacuandis calicibus studere? oleum, operam, opes perdere? atqui vt sapiens essem parente in Academiam misericordia;

rat; nō vt insanires. Quid quod
domestici interim genium de-
fraudant suum; vtque te erudi-
tioni ac laudi nutriant, rei fa-
miliari parcunt? cum vino pa-
rentum lachrymas, imo etiam
mistum sanguinem vno eo-
demque haustu impius bibis.

Heus tu, aliquando temet
respice, non vinum: in vitro
quidem flauescit: at iste color
mentitur: in calice gemmeo
meretrix Babylonia pro vino
virus aureum propinat: ita sua-
uius bibitur: pari modo blandè
sese in guttur & stomachum
insinuat serpens, statimque in-
greditur; vt totus admissus est,
necat, id cogita, atque vt rectè
viuas ac valeas, gulam iugula.

CA-

CAPVT QVARTVM.

Ebrietatis vesania.

M O N I T V M

Ne Commissator, néve pergræcator : Ebrietatem ingenij, studiorumque pestem ipsâ peste peius fugito.

S A L O M O N.

Oli esse in conuiuijs potatorum, neque in commissationibus eorum, qui carnes ad vescendum congerunt. Proverb. 23.

Ne intuearis vinum, quando flascit, cum splenduerit in vitro color eius, ingreditur bladè, sed in nouissimis mordebit ut coluber, dicit sicut Regulus venena diffundet. Ibid.

Cogi-

*Cogitaui in corde meo abstrahere à
vino carnem meam, ut animam meam
transferrem ad sapientiam, deuita-
remque stultitiam. Eccl. 2.*

*Quicunque his (Ebrietate & vino)
deletatur; non erit sapiens. Prover. 20.*

*Eris sicut dormiens in medio mari,
& quasi sopitus gubernator, amissus
clavo. Prover. 23.*

Luxuriosa res vinum. Prover. 20.

*Oculi tui videbunt extraneas, &
cor tuum loquetur peruersa. Prover. 23.*

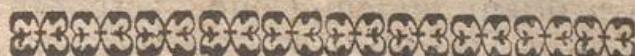
*Qui diligit epulas, in egestate erit,
qui amat vinum & pinguis non di-
tabitur. Prover. 25.*

*Vacantes potibus, & dantes sym-
bola consumentur, & vestietur pannis
dormitatio. Proverb. 23.*

Tumultuosa ebrietas. Proverb. 20.

*Cui vae? cuius Patri vae? cui rixa?
cui fœna? cui sine causa vulnera? cui
suffusio oculorum? nonne his, qui com-
morantur in vino, & student calici-
bus epotandis? Prover. 23.*

MEN-

MENTIS SALOMONICÆ

INTERPRETATION.

61

*Quid sit Ebrietas, & quād turpe
vitium?*

PRÆBÈ vnicuique vitio Cacodæmonem velut Principem ex sacris literis Sanctorumque Patrum traditione accepimus. Asmodeum appellat Tobiæ Historia eum, qui in libidinis exercitu imperat: Eum verò, qui ad Ebrietatem impellit, Clemens Alexandrinus Ventridæmonem appellauit. *His*, ait ille In pædag. scriptor, qui ad luxum mensarum sunt propensi, præst Demon, Helluo Maximus, quem non verebor Ventridamonem appellare, omnium pessimum ac perniciosissimum: Cui sanè appellationi fauet Dagon, celebre illud olim apud Philisthæos Idolum, quod nihil aliud fuisse tradunt, quam immanem atq; teturum ventrem, in quo latens Dæmon pro Numinе celebra-

lebrabatur : Cuius euersi Idoli hodieq;
Christiani quidam (quod perpuden-
dum est) templa restaurant, aras repa-
rant, sacra restituunt, ij nimirum, quo-
rum (vt loquitur Apostolus) Deus ven-
ter est. *Deus venter*, (inquit Tertullia-
nus) *pulmo templum, aqua*liculus Altari,
Sacerdos Coquus, quibus tota Charitas in
cacabis feruer, tota Fides in culinis calct, tota
Spes in ferculis iacet. Nihil esse posset his
sacris magis sacrilegum, nihilque in
hac impietate magis impium, quam
quod etiam arridere iam multis cepit
hic genius: adeò vt, qui passim occu-
runt offenduntque ebrij homines, fœ-
tidissimas suas vomitiones venditent
palam, atque insanissimas ineptias iacti-
tent, perinde ac si eo vitio turpiter vi-
eti; ipsi tamen egregiam laudem, & spo-
lia ampla reportent. Fecit illud usus, &
exemplorum frequentia, vt in Acade-
mij patinarum magis quam librorum
Helluones, & qui maiori studio calici-
bus, quam philosophorum difficultati-
bus euacuandis studeant, facile repe-
riantur. Quare instituendus à Salomo-
ne erit meus Academicus Adolescens;
ne in eam se ebriosorum hominum aut
societatem, aut amentiam ab exemplo-
rum quodam æstu, tanquam tempesta-
te,

Contra
psichicos.

te, sinat adscribi: atque imprimis quid
monstri sit ebrietas definiendum: ut
statim ex ipsa notione rei turpitudinem
apprehendat. Est autem *Ebrietas*, ut
breuiter dilucideque dicam, *Priuatio*
v̄sus rationis ad aliquod tempus, orta ex po-
tu, causâ delectationis immoderata sumptu-
poteſtne aliquid eſſe aut nequius, aut
ſcēdūs? Nam cum hominem Deus ra-
tione donat, eaque re plurimum à be-
ſtijs discrepare voluerit: Homo ipſe-
met, quam ab alio illatam iniuriam
egerrimè ferret, vltro ac volens, & qui-
dem belluinæ voluptatis causâ ſibi per
violentiam rationis vſum eripit, ſequē
brutam quodammodo pecudem efficit,
putà porcum, aut ſuem: imò quod te-
trius eſt, Cacodemonem adeò non mo-
do planiſſimè ineptit homo ebrius; ſed
abreptitorum ac furiarum more totus
insanit & furit. SS. Patres ſi placet, ſuis
verbis iſta diſſerentes in medium pro-
ducamus: Ebrietas dicitur B. Chryſo-
logo rabies voluntaria, inuitatus hostis,
illecebræ honestatis, pudoris iniuria,
Mater litium, furoris genitrix, petulan-
tiae Mater, quam qui habet, homo non
eſt. S. Auguſtino; blandus dæmon, dul-
ce venenum, ſuaue peccatum, quam qui
habet, ſeipſum non habet, quam qui
facit,

Serm. de
ieiun.

Serm. 2, 2
de temp.
2.

facit, peccatum non facit; sed ipse est
Ad sacras totus peccatum. Rursus eidem est fla-
Virg. gitiorum Mater omnium, culparumq;
materia, radix criminum, origo vitio-
rum, turbatio capitis, subuersio sensus,
tempestas linguæ, procella corporis,
naufragium castitatis, amissio tempo-
ris, infania voluntaria, ignominiosus
languor, turpitudo morum, dedecus
vitæ, honestatis infamia, animæ corru-
ptela. Quid porrò Ebrius? Quid? Mon-
strum horrendum, informe, ingens, cui
lumen ademptum; animal rationale si-
ne ratione, viuens sine sensu, & sine vita
sentiens, vinum redolens, eructans, vo-
mitans, vultu, oculis, naribus, ore, quod
hausit, exhalans, Quid Ebrius? Chi-
mæra, Populator Cellariorum, dolio-
rum Hirudo, Proteus varius, mutabilis
Chameleon, Polypus multiplex; Om-
nia, præterquam sobrios. Hinnit vt E-
quis, vlulat vt Noctua: vt Asinus ra-
dit: vt Vulpes gannit: vt Leo furit: vt
Hircus lascivit: vt Simia ineptit. Quid
iterum Ebrius? Hydra, animal vigilan-
do dormiens ac somnians, cuius venter
dolium, stomachus guttur totus gula.
Bibendo vocem amittit, colorem va-
riat, ignescit oculis, labijs tremit, fren-
det dentibus, inermis militar, pocula

in

in tela vertit, nudat, labitur, errat; duplicita videt omnia, umbras horret, comitali morbo correptum putes: ita reluctando, calcitrando, boando inter seruorum, ancillarum, sacerdotum manus nec sanus corpore, nec animo liber; omnium rerum cognitione ac sensu priuatus domum ad lectum veluti ad sepulchrum viuum cadauer, postquam in saxa & ostia aliquamdiu impegerit, raptatur. His similia docent SS. Patres. Ebrius Hieronymo definitur. Homo viuens mortuus, sepultus. Basilio Hom. 14. Idolum & simulachrum gentium, oculos habens & non videns, aures habens, & non audiens, manus habens & non palpans. Chrysostomo, Mortuus animatus, Daemon voluntarius, morbus veniam non habens, ruina excusatione carens, commune generis nostri opprobrium. Denique Ambrosio, homo mente titubans, oculis lippus, lingua balbutiens, voce cespitans, pallidus ore fætens halitu, stertens, dormiens, clamans, dimicans, &c, si quando consurrectum fuerit, stare non valens, gressu vacillans & ad terram defluens. Satin? imo plusculum, quam oportuerat pro vestibulo. Salomonis iam monita excipiamus. *Noli esse in coniuijs potatorum, neque in*

Epist. 8, 2

Hom. 1.
ad Pop.

Lib. de
Elia &
Ieia.

T com-

commessationibus eorum, qui carnes ad
vescendum conferunt. Ita fit, celebrantur
symposia, abducunt socij omnes in
commune è canistro ac penu, rem om-
nem exponunt, tum commessantur,
pergræcanturque: perniciosa societas!
nam imbibuntur quævis vitia facile à
socijs, hoc flagitium facillimè. Cave
igitur; at inquies, quid ibi cauendum?
Iucundum & volupe est, vitrum vino
coloratum coronamque vel intueri At
ne intuearis vinum, quando flauescit; cùm
splenduerit in vitro color eius: aut (vt He-
bræa habent) cùm dederit in calice oculum
suum: ingreditur blandè: sed in nonissimu-
mordebit ut coluber, & sicut Regulus vene-
ra diffundet. Ea est vini pellacia; perspi-
cace ac viuido suo colore perrentat;
tuque si vel modo splendorem eius
dūtaxat aspexisti, etiam si necedum hau-
seris, iam perijsti miser. Aiunt enim
eos, quibus oculi sunt vinacei, id est,
igneè rubentes, plus virium habere ad
fascinandum. Eiusmodi oculos vinum
habet; suo aspectu potenter fascinat, di-
rè inficit. Ergo vt placuit color, accipi-
tor vitrum præ manibus, ori apponi-
tur, vinum ingreditur blandè, quādiu e-
nim percolatur, palato arrider & delinit
fauces. At quid sequitur? In nouissimis

mox

mordebit ut coluber, venenum diffundet ut Regulus: apud Chaldæum interpretem (pro coluber) sicut Aspis apud 70. sicut Cerastes. Regulus nocentissimum serpentis genus est, frutices lædit vel solo afflatu, herbasque ipsas exurit, saxa diffringit: tanta vis malo est (vt Plinius obseruauit) neque minus tamē ebrietas omnis virtutis viriditatem depascitur, animosque quantumuis ab indole acres emollit & frangit. Iam vero Aspidem Alb. Mag. alterum illud serpentis genus, vbi excauduerit, aiunt venenum scilicet dif fusuram, potissimum in hominis caput: vbi est arx iudicij, & consilij curia; id verò etiam ebrietas facit. Hominis mentem inuadit; & posteaquam hostiliter occupauit, toxico dementatam agit in furorem ac rabiem. Denique, quod Plinius scripsit de Ceraste, huc etiam quadrat: Serpens ille duo velut cornua gerit, & utroque simul virus inspirat: ita vinum duobus quasi spiculis armatur, non enim alijs modò: sed ipsi etiam ebrio nocet; Corpus simul animumque inficit, conficit. Vinum (inquieres) igitur venenum est: planissimè. Sienim (quod C. r. de re & pridein est à S. Ambrosio pronunciatum) quicquid nocet, venenum est: cum vinum tollat sensus, viscera exurat,

somnum infestet, caput diuexet; Etiam maiorem vim vini oportet esse, quam veneni.

§. II.

*Ebrietas maximè inimica
Sapientiæ.*

Verum, quod idem Ambrosius aliquando dixit; nulli æque rei ebrietas venenum est atque Sapientiæ: id cùm aduerteret Sapiens. Cogitauit, inquit, in corde meo distrahere à vino carnem meam: ut animam meam transferrem ad sapientiam, & deuitarem stultitiam. Nam quicunque hac delectatur, non erit Sapiens; sed sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator amissso clavo: neque sanè longe à se abeunt vinolentia, violentia. Præterea his adagijs nil iam vulgarius, Pinguis venter tenuem mentem minimè gignit. Sapientia non natat in humido. Anima sicca optima atque sapientissima. Nimirum sicut oculus humore hebelcit, solemque per aërem humidum intuens non splendidum, sed dubiâ luce & sub obscurum aspicit: ita mens humore nimio oppressa aciem vimque suam amittit, neque veritatem ipsam assequitur.

Hinc

Hinc S. Augustinus sobrietatem ingenuarum artium procreaticem & magistram appellat, ebrietatem vero ingeniorum pestem: Optimè; nam hoc ipsum est ebrietas vitium tollens mentis oculos, memoriam perturbans, ingenium hebetans, iudicium perueriens: necessarium enim est corpore per immodicam potionem onusto illam partem animi, quæ mentis & consiliij participes, fumis atque halitibus crassis qui è stomacho sursum in caput feruntur (vbi velut in officinâ vim omnem suam ratio exercet) sopiri atque plurimum hebetari. Sapienter igitur Salomon, cum Sapientia esset amantissimus, vino sibi ipse interdixit, alijsque suo exemplo significatum esse voluit, eum, qui vino delectaretur, sapientem esse non posse: Quin (hæc enim ipsius similitudo est) quemadmodum in medijs oceanii procellis, si gubernator dormiens aut sopitus est, clauum elabi sinat, nauem eatosque omnes in summo discerte versati necessum est: ita si semel ratio, quam Deus homini ad corporis atque animæ pericula auerenda concessit, ebrietate sopita & viæ indormierit, miserrimum necessariò consequitur naufragium, non modo rationis; sed

T 3 cæte-

cæterarum quoque facultatum, quæ
comparandis scientijs adminiculantur
atque deseruiunt. Audiantur de eadem
2. Polit. re è celebri Philosophorum, Oratorum,
Poëtarum choro viri primarij. Sub pa-
fione temulentie, inquit Aristoteles, homo
paritur iudicij detrimentum; facit ea quippe
hominem ignorantem, impeditqu consilium
rationis, mentisqu oculos omnino perstringit.
Accedit Cicero, Nimio, ait, cibo ac po-
tione distenti, mente uti rectè non possumus.
Et Horatius.

2. Sat. 2.

*Corpus onustum
Hesternis vitijs, animum quoque pregra-
uat una,
Atque affigit humo diuina particulam
aura.*

Certè Boëtos ideo omnium maxi-
mè bardos stupidosque omnes vitupe-
rant, quòd se dapibus, vinoque infarci-
rent. E contra Ægyptiorum sacerdotes
laudantur ab Astrologiæ scientiâ, quòd
rerum causas, & syderum motus con-
templatur biduo triduóve ante nihil
gustarent. De Lacedæmoniorum verò
pueris istud accepimus: decimo quoque
die Ephoris sanctissimo morum senatu
se sistere; eosque, qui pinguiores vide-
rentur plagis benè mulctari solitos:
Adeò istic dedecorosum habebatur
corpus

corpus attulisse obesum. Atqui videoas nunc in Christianis Academijs ô pudor! Adolescentes non modo obesos, sed etiam deformes, immanesque amphoras, ut quod olim de Bonelo est iactatum, *Amphora est totus, ut bibat, & apud Rhodios Amphora est Xenagoras,* in istos sine iniuriâ iactari possit: nisi malis Claudij Tiberij Neronis nepotes appellari, quem ob bibacitatem Romani falso ioco Calidium Biberium Neronem olim vocitarunt. Non sunt Academicici illi de Lyceo: sed de Lyceo, neque Philosophi omnino; sed de Epicuri harâ, quorum non hominis, sed pecudis ea est vox: *Edamus, bibamus, post mortem nulla voluptas.* Ecquid istud rei est? & quorsum tot in Academijs Gurgustia, ganeæ, popinæ, Cauponarum tabernæ? Diogenes ille Cynicus Maroneæ aliquando agens cum ganeonibus iactauit se posse certò dicere, ad quemnam locum urbis spectaret; quantumcunque facie, atque adeò oculis velo obductis nihil videntem, in alias atque alias plateas vicosque abducerent. Illi igitur vultum primò Diogeni obuerant, tum cum circumducere cœpissent, rogant; quonam iam spectaret? ad cauponam, inquit Diogenes: abducunt de-

Canis in symb.

inde aliò, & quonam nunc inquirunt?
Ille, etiamnum ad cauponam, ait: idque
sæpius, cùm fecissent illi & hoc sæpius
idem respondisset: erras, subiiciunt, er-
ras Diogenes; Cauponæ nullæ sunt vbi
ais esse. Tum Diogenes, vestræ urbis
omnes domus, O Maronæ ciues, nihil
sunt aliud, quam popinæ: ita vos dies
noctesque in singulis domibus licenter
pergræcamini. Ridiculè dictum à Cyni-
co: sed mordaciter, & salsa. Atque utri-
nā eodē modo non peccaremus? quot in
Academis hospitia & domus, homi-
num præsertim vulgarium, tot ferè re-
perias caupones & coquos, coctores &
decoctores, tot, inquam, caupones &
potatorum tabernas, in quibus cereui-
siæ & vina coquuntur, decoquuntur eo
maiori temporis studiorumque dispen-
dio; quod domo abeundum non sit, ut
madeas, & quod heri, heræ, domestici,
socij volentem nolentem in eam tem-
pestatem abripiant, aut certè domo ex-
pellant; nisi vnâ cados & cyathos ex-
haurias. Quippe qui simul liguriant, &
ex alienis mensis ac damnis vicitent.
Atqui in cauponâ bibere & comesse ne
frugi quidem hominem sustinere dice-
bat Isocrates: Arcopagitæ verò vetue-
runt ad Areopagum accedere, qui in
cauponâ

cauponâ pransus esset. Vbi estis secures
sacræ , & senatoriæ curûles ? hîc opem
vestram ego imploro. Romani olim
creatîs Ædilibus voluerunt, vt popinæ
omnino totâ vrbe tollerentur : quod
ex plurimùm moribus officerent. Clau-
dius quoque Imperator cauponarias of-
ficiinas aliquando euerti iussi ; quod sub
Cajo Caligulâ ciues eò ad luxum con-
fluere consuissent: quâ ex re Resp. pla-
rimùm nocumenti accepisset, quasi om-
nis nequitia lustra tabernæ essent. Idem
vos agite legibus, pœnisque constitutis
sacrosancti Academiarum Consules &
Præsides, quibus curæ & cordi Adoles-
centum non modò studia; sed fortunæ,
incolumitas æternaque salus: quæ om-
nia cauponarum domesticarum istâ
multitudine atque frequentiâ frequen-
tissimè periclitantur.

§. III.

§. III.

Ebrietas luxuriæ parens.

Neque verò sapientiæ tantum hostis
est ebrietas; sed ceterarum quo-
que virtutum Expultrix ac vitiorum
quidem omnium parens & Altrix, sed
luxuriæ atque libidinis maximè. Al-
phonſus Arogorum Rex rogatus, cur
ad eò ſapè ac vehementer ebrietatem
infestaretur, *Quia furorem*, ait, *& libidi-
nē ebrietatis filiam esse haud ignoro.* Excipe
oraculum. *Luxuriosa res vinum oculi tui
videbunt extraneas, & cor tuum loquetur
peruersa.* Vino calens cor soluitur in io-
cos primum; mox in laſciuiam; poſtre-
mò in omnis generis obſcenitatem.
*Quare primos Christianos sanctissimis
exemplis instruens Apostolus. Nolite,
inquit, ineibriari vino, in quo est luxuria.*
Et S. Hieronymus sacras Deo Virgines
hortabatur, ut vinum pro castitatis pe-
ste fugerent. *Si quid, ait, in me posset esse
consilij, si experio creditur, hoc primum mo-
no, hoc obtestor, ut sponsa Christi vinum
fugiat pro veneno.* Hac aduersus Adolescen-
tiam prima arma sunt Daemonum. Non
ſic auaritia quatit, inflat superbia, delectat
ambit;

Ephes. 5.

Ad Eu-
ſtoch. E-
Pift. 22.

ambitio: facile caremus alijs vitijs: hic hostis nobis inclusus est, quocunque pergitus, nobiscum portamus inimicum. *Vinum* & Adolescentia duplex est incendium voluptatis. Quid oleum flamma adiicimus? Quid ardenti corpusculo fomenta ignium ministramus? Similia Adolescentibus vniuersim L.2. c. e.⁷ prescribit Clemens Alexandrinus in suo Pædagogio. Feruenti, inquit, et ati vinum infunditur, ex quo agrestes immensesq; appetitiones, ardentesq; cupiditates, & mores ignei incenduntur: Excalefacti enim Adolescentes intus euadunt propensi ad libidines. Opinor non alia causa Romanos olim, quod Ælianus scribit, vinum quoque Adolescentibus usque ad annum trigesimal ademisse: ne scilicet Adolescentiæ aestuantis vitio iam intalescentes aucto incendio plus nimio in lasciuam effrænescerent. Verum quid hic commentario longiore utor? canatur pridem in triuijs, *Sine Cerere & Baccho friget Venus. Non ex squilla, rosa nascitur aut Hyacinthus. Venter cibo & potu aestuans cito despumat in libidines.* An exempla etiam fortasse ex me requiris? Agedum quid Sodomitas in nefarium crimen impulit? Quid Loth quem Sodomæ contagium minimè attigerat, duorum incestuum turpitudine exposuit?

Martial.

Ex. Hiero.

suit? Quid denique Sampsonem in perditos Dalilæ amores impulit? Luxuriosa Ebrietas, &c.

§. I V.

Ebrietas opes ingentes perdit.

Sed non animis modò belluinum illud vitium nocet, neque prudètiam tantum, rationemque & præcipuum adolescentiæ decus castimoniam eripit. (vt de cruditatibus, morborumque ceteruis, quas agminatim ductat, raseam) etiam opes ac fortunas planissimè euerit. Occurrit hic rursus Salomon. Qui diligit epulas in egestate erit: qui amat vinum & pinguia, non ditabitur. Quid clarius? facem id præfert huic eiusdem paulò obscuriori sententiæ. Vacantes potibus, & dantes symbola, consumentur: redacti nimirum ad inopiam extremam, atque ita vestietur pannis dormitatio: Ebrietas, inquit, quæ soporem somnum & somnia ebrio conciliat, tandem rediget hominem ad viles pannos, quibus vix tegatur dormiens. Ex textu Hebræo clarissimè istud effterri hoc modo posset. Bibax & edax pauper efficitur, & scissuras faciet induere,

duere, somnum & somnia immittens ebrietas. Imo senes & quæ dilucidè ebriosorum calamitatem illam expressere. *Ebrinus & scortator mendicabit, & induetur disruptis ac laceris omnis somnolentus.* Posset huc ex ijsdem afferri, quod superius allatum est, *Luxuriosa res vinum:* ita enim illi reddunt, *Res prodiga est vinum,* quippe homines prodigos opum fortunarumq; suarum, atque adeò mendiculos efficit. Quid enim aliud ex assiduâ compotatione expectes? Ridiculè more suo olim Diogenes Cynicus, qui præteriens cu- Apud Laërt. iusdam violenti domum vendibilem prestatutam: *Sciebam, inquit, domum istam vino ebriam Dominum euomituram;* iam eructat. Infinitum esset referre, quâm multi integra patrimonia cum fæce ebiberint, obliguriuerintque in popinis, eoque modo usque ad restim deuenerint. Instar omnium est prodigus ille Evangelicus, qui non modò dissipauit omnia bona sua viuendo luxuriosè, sed ex comensationibus, scortationibusq; eò tandem ærumnarum paupertatisq; est adductus; ut inter porcos iacere nudus, squalere, famere cogatur. Quo pertinent illæ benignissimi parentis plenæ commiserationis voces. *Ita citò, præferre stolam primam & virtutum*

lum saginatum occidite: stolam enim te-
gendo corpori, cibos tollendæ fami ap-
Canis. in officin. de Gula. *parari adferri que iubet. Prodigo huic*
persimilis fuit quidam Callias apud A-
thenienses, homo ita inops ac miser; ut
bonis omnibus bibendo absumptis et
iam in frigore nudus incederet: illum
cum viderent ciues; Hic (inquietabant) à
vino deplumatus est. cui ne obolus quidem
superfit ad emendam restim. Ita fit homi-
nes ciuimodi perditos nemo ope, stipe,
ac ne commiserationis quidem solatio
dignatur, sitque non raro ut ob furta,
cædes, aliaque scelera, quibus post ex-
tremam inopiam, se dedunt, ad malam
tandem crucem deueniant.

Vidi ego non raro etiam in Academij opum paternarum eiusmodi obli-
 guritores, ac profusores: familia tota
 famet, sicut, depellendæque ærumnæ
 studio sudat dies ac noctes, & ne sic qui-
 dem in mensa aut splendet salinum, aut
 caseus fatis suppetit: Allia eis tant do-
 mestici, frigidam bibunt. Quid filii fa-
 milias in Academiam missi? parentes
 abs se abire permiserunt, ut partâ eru-
 ditione ad publica munia prouecti mi-
 sellam familiam alerent, sustentarent
 saltem, eaque spe propè viœ necessario
 abstinent: at isti contrà, et si mediocres
 fortunas

fortunas habeant, impissimè agunt, conuiuantur, comeduntur, dape & potu sese ingurgitant: atque ita se suosque funditus perditum eunt: indignum facinus! alij verò, qui nobili genere nati atque ampliter educati, nummati locupletioresque sunt; ita omnem ingenuitatem seruilium hominum societate amittunt: ut crumenis corrugatis iam atque exsiccatis sericas vestes auro, argento, gemmis preciosas vel apud fœneratorem deponant, vel pro nihilo diuendant; ne æra miscendæ ebrietati defint. Porrò horum hominum vix ullum resipiscere reperias, *Donec deceptus. & inops, ne quicquam fundo nauis suspireret in imo,* *Donec fœdissimum, inquam, amplissimarum opum naufragium fecerit:* cui si iam ad infima quæque deiecto & ad meridianum solem in mendicantium hominum turba apricanti Plato occurreret, aspergeret acetum & salēm, quod simili ex causa Athenis olim fecisse proditur. Cum enim Iuuenem Nobilem, qui locuples patrimonium helluando absumperat ante Pandochij foras cibarium panem edere, & aquam bibere conspexisset: ita fertur alloquutus. *Si tali moderatione in victu fruisses usus antè, non iam præ foribus; sed in palatio*

pran-

pransitares. Diuinus ille philosophus
 probris excipiendos putabat eos, qui se
 in eam tempestatem sponte demergunt,
 ex qua vix nudi, & cum tabellâ emer-
 gent: Ego etiam plagis aut maioris
 ignominiae notâ dignos censeo. Certe
Alex. ab
Alex. l. 6.
n. 18. apud Græcos (credo cum apud eos per-
 græcationes nondum increbuissent) lex
 olim in turcones & ganeones fuit, ut
 qui potatione decoxisset, maiorum suo-
 rum monumentis supremi honore fu-
 neris priuatus in loca, in quibus ciuita-
 tis sordes essent congestæ, insepultus,
 in honorusque abiijceretur. Porro eti-
 multa ingentiaq;ne sint damna, quæ ab
 ebrietate proficiisci docuimus, tolera-
 bilia videri possent, nisi ad cumulum
 rixæ deinde, vulnera, cædes accederent.
 Accipe Salomonem.

§. V.

*Ebrietas rixas, vulnera, cædes
parat,*

CVi vœ, cuius Patri vœ, cui rixa, cui
 fouea? cui sine causâ vulnera, cui sus-
 fusio oculorum. nonne his, qui commorantur
 in vine, & student calicibus epotandis? ni-
 hil Baccho, Bacchantiumque choris,
 chor-

choreisque truculentius; Taurinis cor-
nibus horribilis Deus iste sicut, furit,
insanit totus: hinc Mœnades & Orgia;
hinc Thyrsi & frondosæ hastæ; hinc in-
risu lachrymæ, & confusus mero crux.
Id repetitum Salomonis *Væ importat,*
omne scilicet calamitatum & infortu-
niorum genus, non filijs modo; sed
præterea Parentibus; quos, quia filio-
rum intemperantiam non coercuerunt,
luere vna par est, atque calamitatum
communione illachrymari. Primum er-
gò fouere & spontaneæ prolapsiones: ita
ebrij nullo licet impellente passim va-
cillant atque procidunt; postea aliæ fo-
ueæ, fossæ, inquam, sepulchrales: in quas
temulenti scissis immodico potu vitæ
staminibus præcipites ante ætatem
ruunt. Minus malum est suffusio oculo-
rum & quædam aciei hebetudo: timen-
da magis vulnera, quæ nulla ex causâ ac
temere tum alijs tum sibi ipsis plerumq;
ebrij cœcâ insanâ infligunt. *Vno die*
(inquit S. Ambrosius) *bibunt multorum*
dierum labores, de ebrietate ad arma con-
surgunt, calicibus tela succedunt, pro vino
sanguis effunditur: & ipsum sanguinem vina
*fuderunt. Quid enim? furor arma mini-
strat, & pro telo est, quicquid primum*
occurrit. Tristissimæ, exque infinitæ

De Eli. &
Ieiunio.
C. 12.

sunt in hoc genere tragœdiæ: non dicam vrbes sæpè sæpius ciuib[us] ebrijs captas, exercitus ebrios relictis armis fuso[s], fugatos, gentes alioqui bellicosissimas vino, primum vietas hostibus, deinde post terga manus vinciendas præbuuisse; quæ res Turcas mouit: ut sub capitali pœnâ sibi usum vini interdici vellent, quam eam olim legem etiam Cretenses & Lacedæmonij suis militibus edixerant priuatas tantum aliquot clades hic ego recensebo.

a. Reg. 13. Amnon, Dauidis infasta proles, temulenti in ipso conuiuio Absalonis fratris parricidiali scelere peremptus. Holofernes quoque cum vino & somno sepultus iaceret, fœminæ sanctissimæ armatâ manu fœtentem mero animam expuit. Alexander ille hominum opinione Magnus Clytum non sibi fidelem minus, quam charum inter epulas transfixit, redditisque sensibus & facinore cognito, mori voluit, certe debuit Senecæ grauissimi Philosophi iudicio.

Judith. c. 13.

Epist. s., Cambyses Rex Persarum ebrius factus fratris sororisque impijissimo fuso cuore primum manus infecit, moxque ne duarum cædium reus alieno ense caderet, suus carnifex exstitit. Funestum sane ebrietatis exemplum, quod apud

S. Au-

S. Augustinum legitur. Hipponeñsis
ciuis filius temulentia Amens vno die
matrem prægnantem oppressit, soro-
rem vnam violare tentauit, duas lethali-
liter confixit, demùm ne quid in fami-
liâ esset intactum, patrem occidit: neq;
verò ebrijs ipsis parcit aut indulget
ebrietas; quos enim primùm diris innu-
merisque morbis dilaniat atque decer-
pit, non raro postea perimit, atque fre-
quenter etiam ex improviso ac repente
iugular. Infinita huc sunt exempla, sed
quia quotidiana viluere, minusque fe-
riunt: diuinæ vindictæ supplicia de
ebrijs sumpta, duo triave commemora-
bo, quæ truncos aut saxa commouere
atque effringere possint. Viri dub no- Apud Pet.
biles eâ pactione inter se conuerterant: Thyr. p. 1.
vt vino adusto se eosque ingurgitarèt,
dum eorum alter suffocaretur: si quis Micha. ab
prior se mensa surgeret, in eum dæmo- Ifselt. ad
ni ius & potestas foret: hac lege babitur,
resque agitur utrumque strenuè: hacte-
nus comœdia; nunc in ultimo actu tra-
gœdia. Dæmon locum ingreditur velut
Thyestæus histrio in theatrum, & (vt
tam breuiter dicam, quām cī ò pera-
ctum est) è vestigio utrique ceruicem
frangit. Recentius est atque horribilis
hoc alterum. Anno 1595. Dominica ante In Merc.
gallic. l.

V 2

qua.

quadragesimam in vrbe Baccharach ad Rhenum sitâ , Mulier prægnans maritum hominem perditum in popinâ more suo cum ganeonibus helluantem plurimùm conata fuerat ab improbo loco & flagitio reuocare: at ille, abi,(inquit) & mox quidem , si sapis, cum tuo viuo Dæmunculo, quem vtero gestas: proripit se illa : quid enim ageret ? vix domi erat, partim mœrore, partim cruciatu obstetricante , ante tempus partum effundit monstrum horrendum, informe, ingens. Visitur humi supernè homo , ab umbilico ad imum usque serpens , caudam trahens tres vlnas immanè lögam. Sub noctem Maritus inani crumenâ, pleno abdomen reuertitur, limen vix benè transfilierat, homo serpēs insilit, spiris implicat, & tot mortiunculis , punctiunculisque venenatis confudit: ut perimat. Quid deinde? Puerpera eo spectaculo perterrefacta horrore simul ac luctu extinguitur. Quid postremò ? Monstrum, quod ad vindictam de ebrietate sumendam in proscænium prodierat, velut personâ reque peractâ, viuere esseque desijt.

Tom. 2.
disqui.
Magic. I. 3.
P. 1. q. 7.

Tertium, quod totidem pœ iè verbis ex Martino Delrio attexam, nescio an non sic utroque illo exemplum horribilius,

lius, atque admirabilius castigatae à Deo
temulentiae, sociæque libidinis. Tres
ganeones & scortatores palmarij toti-
dem cum scortis (suum cuique erat, nec
nullus aderat pudor) simul heliuabantur,
libidinabantur. Quadam die unus, qui
minus sceleratus; Sat, ait, Baccho libi-
diniique datum, Deo gratias saltem:
Ego verò, subinfert alius procacior,
Cacodemoni gratias ago, & agendas
censeo, cui operamur: cum risu mensa
tollitur, abitur in cubicula: singuli cum
meretricula vix decubuerant; Ecce tibi
ianuâ per vim referatâ in Triclinium
Dæmon Magni, atri & trucis viri spe-
cie, habitu venatorio (& cum eo coqui
duo paruuli) obambulat, & lectos cir-
cumspicit toruo vultu, deinde horrendâ
voce: ubi qui mihi gratias egit: adsum,
referam. Lecto abstrahit pavitantem &
fermè præ metu animam efflantem.
Traditur coquis, iubetur infigi veru
& luculento igne probè assari. Parent
promptè, assatur infelix, emoritur ipse
planissimè: cæteri autem ferè præ for-
midine: assi corporis nidore locus im-
pletur. Demùm Tartareus venator ad
superstites substragulis trepidantes, vix
viuos; digni vos etiam, ait, pari suppli-
cio, neque deest voluntas mihi, veter vi-

310 P A R S III.

maiore: inuitus moneo, resipiscite, sic
disparent laruæ; nec tamen his alijs a-
nimis redijt, vel vox: nisi clarâ iam lu-
ce: ubi surrexere, socium mortuum in-
ueniunt, & (ne visum inane putas) pla-
nè assum. Nihil posset adferri tristius
aut dirius; si dum hæc legis, non sapis,
depositus es.

Neque vero cuiquam difficile erit
posthæc ex ijs pœnis, quæ in viuos diui-
nitus sunt decretæ, colligere supplicia,
quæ post mortem ebrijs hominibus à
Deo reseruantur. Quare lubet hic cum
vate Isaiâ exclamare, ut in tragico exi-
tu solet.

*Va qui potentes estis ad bibendum,
qui consurgitis ad Ebrietatem se etandam, &
potandum usque ad vesperam: ut vino &
stuetis. Va qui potentes estis ad bibendum,
& viri fortes ad miscendam ebrietatem.*

Quorsum verò vae istud repetitum? ma-
gna dubio procul ingruet calamitas.
Quænam illa? nimirum quod à Iobo
viro sanctissimo dictum, *Ducunt in bonis
dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.*
Potatur istic è ferreo poculo frigidum
& calidum sulphuris, inquam cum viue
stygiâ flammæ. En tibi Regij Psaltis

*vaticinium. Ignis & sulphur, & spiritus
procellarum pars calicis eorum. Instar om-
nium sit Diues ille Epulo, qui viuens
quoti-*

Isai. 15.

Iob c. 21.

Psal. 10.

quotidie splendidè epulabatur, post mortem sepultus est in inferno æternâ siti inter flamas cruciandus, cui vel tantillum aquulæ ad ardores mitigan-dos denegatum, quantum extremi digi-ti intinctu propinari posset. Finirem hic, nisi datâ per Isaiam paulò antè citat-um occasione, reque ipsa postulante, de ijs, qui ad æquales haustus prouo-cant, certantq[ue] verbum mihi facien-dum esset, antequam caput hoc con-cludam, dicam verò istud breuissimè: neque sanè multis opus, barbarum il-lum morem, sacræ literæ, SS. Patres, ratio & Deus prohibent, insectantur, condemnant. Prohibet Ecclesiasticus; *Diligentes in vino, ait, noli prouocare: mul-tos enim exterminauit vinum. Minas etiam Cap. 31.*
Habacuc Propheta adiunxit. V&e qui po-tum dat amico mittens fel suum, & ine-brians. Imò S. Hieronymus V&e loco pro-uerbiorum superiùs citato repetitum existimat intentari propriè ijs, qui cali-cibus euacuandis se mutuò velut ad'no-bile certamen prouocant asseritq[ue] id esse imprimis ipsi vitæ iniuriam infer-re: deinde genus videri latrocinij cru-delissimum sub amicitiæ symbolo vi-tam alteri eripere, aut quod etiam sæ-uius est, animum perimere. Audiatur

V 4

nunc

Serm. 23.
de tempo
re.

nunc S. Augustinus. In convivis suis irrident eos, qui minus bibere possunt, & per inimicam amicitiam adiurare homines non erubescunt: ut pocum amplius accipiant, quam oportet: qui enim alterum cogit: ut se plus quam oportet bibendo inebriet, minus malum esset ei, si carnem eius vulneraret gladio, quoniam animam eius per ebrietatem necaret. Post multa ita concludit. Qui cunque me audire contempserit, & ad bibendum pronus fuerit, vel in convivio suo alios adiurare vel cogere voluerit, & pro se, & pro illis in iudicio reus erit. Verum triumphat in hoc argumento S. Ambrosius, omnemque illam foedissimum certaminum infamiam graphicè depingit, atque acerrimè insectatur. Primo (inquit) minoribus poculis, velut velutari pugnâ, preluditur. Ubirecalere cœperint, poscunt maioribus poculis, ferox in ardescit. Deinde precedente potu longius, & contentiones diuersæ, & magna certamina quis bibendo præcellat. Nota grauis si quis se excusat, si quis temperandum forte vinum putet; & hac donec ad mensas perueniatur secundas. At ubi consummatæ fuerint epulae; putes iam esse surgendum: tunc de integro potum restaurant suum: tunc inchoare sed dicunt: tunc deferuntur phiale: tunc maximi crateres, quasi instrumenta bellorum.

Ac

De Eleg. &
leiu. c. 13.

Ac ne immoderatum hoc arbitreris, mensura propenit, certatur sub Iudice, sub lege decernitur Agonothetae: illic furor est stipendum, debilitas victoria, primum culpa. Quoniam verò isti & qualium, inæqualium haustum prouocatores, & coactores nequitiae suæ obtendunt amicitiae velum, aiuntque inurbanos & parum amantes habendos: nisi, quem ad conuiuium inuitarint ad istam insaniam adegerint: Araneæ exilem illam telam idem S. Ambrosius paulò post omnem facile terexerit. Nec vos, ait,
Cap. 14.
excusamini, qui vocatis ut Amicos, ac emittitis ut inimicos: quanto melius in terram tua vina fudisse: quid te delectant dannata sine gratia? rogas ad incunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad sepulchrum. Cibos promittis, tormenta irrogas, vina prætendis, venena suffundis. Addi etiam his possent stragagemata, fraudes, ineptiae, quæ in ipsis certaminibus quotidie nouis artibus excogitatis adhibentur: nisi me breui finitum spopondissem. Porro quid à ratione magis abhorrens, imò quid ab humanis moribus magis alienum, quam regulam bibenti, non rationem ipsam, non honesti aut decori leges propone-re; sed totam ventris, viscerum, venarumq;

rumq; horrendā capacitatē; neque homines homines esse: sed vtres, & lagenas, vt S. Basilius vocat, aut tubos aut cloacas potius? ita enim illi sordes recipiunt, effundunt, euomunt. Quare peccatum est omnino, & quidem grave, alios aut prouocare, aut cogere ad eiusmodi haustus: tum quia prouocatione illa dicit ad ebrietatem, quam procurare etiam in alio grande est nefas; tum quia ea ferè habet adiuncta flagitia, quæ ebrietatem comitari atque stipare solent. Quòd si verò piaculum est prouocare, etiam flagitosum erit responderē: neque enim tam labem absterges cā spongiā: Respondeo amico prouocanti, ne inimicus sim. Quid? vt homini amicus sis, Deo inimicus esse malis? At cogit, & minatur verbera, & mortem, nisi respondeam. plumbeus vmbro: neque ita te immunem à flagitijs seruas. Audi rursus S. Augustinum.

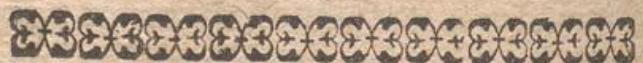
¶ H̄erm. 232

Etiam si ad hoc veniretur, aut bibas aut morieris, melius erat, vt caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moretur. Honestum sic cadere ubi mensa pro Altari est, celum pro corona. Sunt verò etiam in Christianis Academijs, eiusmodi, quos antè dicebam, vtres, lagenæ, tubi, cloacæ, qui integra scilicet Cymbia

bia vno haustu eportant, ut eportando
propinent socijs, atque demum com-
pellant plus quām Scythicā hac lege,
aut bibe aut hunc cantharum quantus
est in caput impingam tuum. Mnamo-
num (quāx barbara lex) istud fuisse ve-
tus decretum, scribit Laërtius, additq; ^{In Vit.} Emped.
ita Empedocli bilem, aut stomachum
mouisse; vt postridie coacto concilio
& inuitatores, & symposiastas reos ege-
rit, damnandoſque curauerit. Dici ne-
quit quantum quotidie pecuniarum A-
cademici isti Bibones cum calicibus suis
exhauriant, aut profundant: Interim
condiscipuli pauperes, et si ingenio iu-
dicioque polleant, aut sua studia negli-
gere, aut omnino abijcere coguntur,
quod dum alij genio indulgent, ipsi fa-
me sitiique elanguescant, ac fere præ-
moriuntur. quantum satius esset, quod
pauci boni faciunt, quibus plus est opis
ac facultatum, si pecuniosiores isti ali-
quos pauperiores semel & iterum intra
hebdomadam vocarent, exciperent; at-
que ita tum ipsos tum ipsorum studia
alerent, sustentarent, subleuarent sal-
tem. At ô infelicitas generis humani, exclam-
at S. Augustinus. quām multi inueniun-
tur, qui luxuriosos & ebriosos amplius,
quām oportet cogunt bibere: & ante ostium.

par-

*pauperibus potentibus vel unum calicem dis-
simulant dare? sed ad nocturnas grassa-
tiones & furias iniquasque iterū cædes,
quo pridem vocor, è popinis tandem
ac gaudio progrediamur; at quò rui-
sum? mox cap. sequenti in Campum
Martium, ad Lupinum Circum, in
cruentam arenam, quo ebrietas dicit.*

JN BACCHI STVDIOSOS.

ACademiarum mos sacer tenuit diu:
*Vt qui Lycæum, vel Zenonis
porticum*

*Subiret, acrem disceret pati sitim,
Famemq; longam, vel papyrus roderet.
At ista nunc parum valent ieunia:
Libris terendis pauculi, multivacant
(Natura quamuis horret) ut vacuum
inuchant:*

*Ita vacuandis Calicibus gnaui student.
A qualiculus his prostat, ut minimūm,
pede*

*Vno, Alterove. Sic Scholas adeunt
quasi*

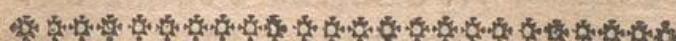
Cellariorum sint lebetes, aut Cadi.

Academiarum Principes dirum nefas

Pro

Prohibete Quid enim? Prōh probrum?
& pudor! artium

Fient Magistri, dolia, & Bacchi Am-
phoræ?

O R A T I O.

Contra Ebrietatem.

Ad J̄esum in siti D̄ felle potatum.

Monet Apostolus tuus, ô mi bone
I E S V, nolite inebriari vino in
quo est luxuria: & rursum, videte ne
corpora vestra grauentur crapulâ &
ebrietate. Et velim ego vino me ingur-
gitare, crapulam & ebrietatem conse-
ctari? delectare potius in Domino, ani-
ma mea, & bonum tuum quâre. Est
enim bonum aliud alteri, & omnes crea-
turæ querunt bonum suum: Deus est
bonum tuum: pecori bonum est imple-
re ventrem, carere indigentiam, dormi-
re, gestire, viuere, sanum esse. Tale tu
bonum queris, & hæres Christi? quid
gaudes, quia socia es pecorum? erige
spem tuam ad bonum bonorum om-
nium, quod solum te satiare potest. Pa-
tiarne

tiarne me porcorum siliquis vesci, qui
diuinâ dignus sum mensâ? O suauissime
mi I s s v, qui ad castigandam gulam
nostram experiri famem & sitim digna-
tus à moliere Samaritanâ aquam men-
dicasti, dicens, mulier, da mihi bibere:
qui in passione tuâ amarissimo felle &
myrrâ potatus in cruce moriens, cum
clamares sitio nec aquam quidem: sed
acetum, neque ad extinguedam: sed
ad augendam sitim tibi offerri voluisti:
da mihi per famem & sitim illam tuam;
vt nullas in cibo & potu delicias amem:
imò solæ illæ sint meæ deliciæ, tui causâ
penuriam pati: da, vt non aggemens
istud Prophetæ carmen sed lætus ala-
cerque accinam, fuerunt mihi lachry-
mæ meæ panes die ac nocte: dum dici-
tur mihi quotidie vbi est Deus tuus?
Cæterum quemadmodum desiderat
Ceruus ad fontes aquarum, ita semper
sitiam ad te, Deus meus, donec satiet
aspectu tuo, & ab vbertate domus tuæ
inebrier in secula seculorum. Amen.

SYM-